

Nr. 69 (124) Pirmadienis, 1946 m. balandžio mėn. 8 d. II metai

GAIVALIŠKAS SRIAUTAS (Spaudos apžvalga)

Tokia antrašte „Maž. Židinio“ Nr. 5 įdėta tarptautinės padėties apžvalga. Čia trumpai atpasakojame tos apžvalgos turinį. – Šiandien politinių karikatūrų mėgiamas motyvas yra audrų suvaldomas JTO laivelis, kurio kapitonas Trumanas, Attlee ir Stalinas, užuot irklavę bei vairavę, visų dideliui išgąsčiui susikibę vienas kitam už gerklės, o laivelis nevaldomas skraido tarp karo ir visuotinio sunaikinimo uolų. – Kad atsirado didelių nesutarimų tarp anglosaksų iš vienos pusės ir sovietų iš antros, niekas jau neslepia. Vienu metu su kariniais Maskvos vyry žodžiais ir mostais esą pastebimi reiškiniai, kad vyksta persiorientavimas ir kitoje pusėje. Neseniai Byrnes kalbėjo, kad galima nusileisti mažuose dalykuose, bet „jeigu jau nori aukoti dideles problemas, tai verčiau pasiimk kepurę ir eik namo“. O pasiimti kepurę ir eiti namo nenorįs nei Byrnes, nei Bevinas. Dėl to buvęs iš Saugumo Tarybos posėdžių salės be kepurės išleistas verčiau Gromiko. Dėl to esanti plačiai garsinama ir sovietų špionazo byla Otavoje, skelbiami slapti Ribbentropo – Molotovo susitarimai, iškilę Nūrnbergo bylos metu, ir kt. Anglosaksų viešąją opinią turi veikti ne tik šie dalykai, bet ir įtakingos spaudos pareiškimai. Štai „New York Herald Tribune“ paskelbė André Visson reveliacijas iš valstybės departamento šaltinių Vašingtone, kad Amerikos diplomatai stebėtojai esą įsitikinę, jog sovietų akcija Irane nesiribos „nerūpų karu“: „autonominį“ Azerbeidžaną sovietai jau pavertę base visam Iranui apvaldyti, o iš „autonominio“ Kardistano, esą, jie planuoja tolygių žygį į Turkiją. „Mūsų diplomatai stebėtojai tiki, rašo Visson, kad sovietų karinis žygis į Turkiją neišvengiamas, jei-gu Maskvai nepavyks ten pasiekti savo tikslų diplomatinio keliu“. Kitas žinomas Amerikos laikraštininkas W. Lippmannas sakosi turįs žinių, kad sovietinė kompanija prieš Turkiją prasidėsianti apie gegužės mėnesį, kada Indijoje dėl bado (ir dėl politinio kurstymo!) laukiama masinių neramumų. Dėl to ir trys Anglijos ministeriai išvykę į Indiją nepriklausomybės pažadais atslugdyti kylancio įtempimo, o amerikiečių karo laivo „Missouri“ vizitas Turkijai įgyjas daugiau kaip vien mandagumo reikšmę. Tas pats Lippmannas kovo 24 d. rašė, kad politiškai su sovietais susišnekėti esą neįmanoma, ir ten pat iškėlė klausimą, ar nevertėtų jau dabar pradėti prieš SSSR prevencytinį karą, kad vėliau nereikėtų vesti naikinamojo karo. Reikšmingas ir paties Byrnes neseniai padarytas įspėjimas, kad galinti susidaryti tokia padėtis, kada politikai, ir norėdami, nebematysią kitos išeities, kaip vien ginkluotą konfliktą. Nesutarimų pagrindiniai židiniai yra, pirmiausia, Iranas, nes sovietus čia traukia angliskieji naftos laukai ir šiltyjų Persijos įlankos vandenų uostai. Sovietai norėtų gauti ir buvusias Italų nuosavybes šiaurės Afrikoje. Sovietai nenori išsikraustyti ir iš Mandžūrijos, siekdami ten užpildyti slugusios Japonijos paliktą tuštumą. Jie stekia taip pat savąjį patvarky-

ti Turkiją, nori iš Graikijos išstumti angly įtaką. Tito Jugoslavija pagal sąjungininkų vadovybės Italijoje komunistų rengiamą vienisakiai išspręsti Triesto uosto klausimą. Komunistų ir raudonyjų profesinių sąjungų spiriama, Prancūzų vyriausybė pradėjo daugiau negu diplomatinę kompaniją prieš Franco Ispaniją. Pačių prancūzų spaudos žolis neslepia baimės dėl incidentų, kuriuos Ispanijos pasieny provokuoja prancūzų ir ispanų raudonieji. Iš antros pusės čia linkosi ir britų laivyno eskadros su „Nelsonu“ priešaky (Lisabonoje), ir JAV laivyno didieji manevrai žada įvykti Atlante balandžio-gegužės mėn. Čia šiuo metu yra nukreiptos galymybės akys, dėl to niekas nė nekalba apie Rytų ir Vidurio Europą. – Kokios išvados? Ne pranašas čia negali nieko tikro nuspėti.

---- X X X X ----

TRUMPAI IS PASAULIO

– Londonas. BBC. IV.8. Tarybų Sąjunga nori išimti iš Saugumo Tarybos darbotvarkės Persijos skundą. Tuo reikalu Gromiko yra įteikęs Saug. Tarybos pirmininkui laišką. Maskvos radijas vakar paskelbė to laiško turinį. Laiške diskutuojamas S.T. nutarimas atidėti Persijos skundo svarstymą ligi gegužės 6 d. Nurodoma, kad Tar. Sąjunga ir Persija yra susitarusios, čia niekas negrąso bendrai taikai, pavojaus nėra ir dėl to nesą prasmės to klausimo toliau laikyti dienotvarkėje ir jį diskutuoti Saug. Taryboje. Gromiko prašo Persijos klausimą visiškai išimti iš darbotvarkės.

– Maskvos radijas vakar paskelbė ir kai kuriuos duomenis apie Tar. Sąjungos ir Persijos susitarimą naftos reikalu. Naftos ieškojimo ir gamybos plotas apima žymią dalį Persijos teritorijos, išskyrus pietų vakarų ruožą. Sutartis sudarytas 25 metams. Mėšrioje naftos bendrovėje rusai turės akcijų 51%, o persai – 49%. Po 25 metų persai galėsią akcijas išpirkti.

– Laukiama, kad Lenkijos vyriausybė ryt įteiks Saug. Tarybai skundą dėl Ispanijos Franco režimo.

– Prancūzijos užs. reik. min. Bidault pareiškė, kad Ruhr kraštas turi būti sutarptautintas, Reino kraštas – laikomas sąjungininkų kontrolėje, o Sano kraštas turės būti pavestas prancūzams. Bidault pažymėjo, kad šią pasiūlą remia visas prancūzų ministerių kabinetas.

– Vengrijoje Tarybų Sąjungos įstaigos sekvestravo 65.000 ha žemės.

– JTO perima Šveicarijoje visą Tautų Sąjungos turtą ir įrengimus.

– Japonų sostinėje Tokio vyksta demonstracijos prieš min. pirmininką.

– Naujorko rad. IV.8. Amerikos spauda komentuoja Trumano kalbą, pasakytą Čikagoje kariuomenės šventės proga. Visi laikraščiai pritaria, kad Amerika būtų galinga ir tuo išlaikytų pasaulio taiką. Kiti laikraščiai vėl kalba apie Bornholmo, Persijos ir Mandžūrijos evakuaciją ir pažymi, kad pasaulis grįžtas prie pusiausvyros.